7/217

T.C.
ÇEVRE BAKANLIĞI
ÇEVRE KİRLİLİĞİNİ ÖNLEME VE KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI: B.19.0.ÇKÖ.0.03.00.01/ 957 -3971 12 MART 2003
KONU: Soru Önergesi

TBMM BAŞKANLIĞI GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İLGİ: 17 Şubat 2003 tarih ve 3164 sayılı yazınız.

İlgi yazıyla, Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'na ait önergenin 15 gün içinde cevaplandırılması istenmektedir.

Söz konusu önerge ile ilgili Bilgi Notu ek'te sunulmaktadır. Bilgilerinize arz ederim.

İmdat SÜTLÜOĞLU
Bakan

EK: Bilgi Notu (4 Sayfa)

Eskişehir Yolu 8.km. ANKARA Telefon: (312) 287 99 63 Faks: (312) 285 58 75

EK:

1. Bakanlığınıza bağlı kuruluşlar kanalıyla İlimiz Adana'da yürütülmekte olan projeler nelerdir?

Adana Çevre İl Müdürlüğümüzce;

2000 yılında Özel İdare Bütçesinden:

- Mobil Hava Kirliliği Ölçüm Aracı : 61.835.000.000 TL
- Gürültü Ölçüm Cihazı : 2.500.000.000 TL
- Baca ölçüm Cihazı : 9.333.333.333 TL
- Atıksu Analiz Laboratuarı için : 20.300.000.000TL

harcanmıştır.

2003 yılında, Çok Parametreli Veri Aktarım Sistemi (6.750 Euro) Adana Çevre Vakfi tarafından alınmasına Adana Valiliğince olur verilmiştir. Ayrıca,

- Ozon Ölçüm Cihazı : 14.000 Euro
- Çoklu Gaz Kalibratörü : 23.000 Euro
- Araç Bakımı : 7.850 Euro
- Gaz Kromatografi Cihazı : 35.000 Euro

alınması teklif edilmiştir.

Bakanlığımızca;

ADANA- MERSİN BÖLGESEL KATI ATIK YÖNETİMİ ÇALIŞMASI

Japon Uluslararası İşbirliği Kurumu (JICA) tarafından finanse edilen, "Adana ve Mersin Bölgesel Katı Atık Yönetim Projesi", 5 Mart 1998 tarihinde Bakanlığımız, JICA ve ilgili belediyelerin imzaladığı protokol ile başlatılmış olup, Ağustos 2000 tarihinde yerel otoritelerle işbirliği içinde Bakanlığımız koordinatörlüğünde tamamlanmıştır. Proje, ilgili kurum ve kuruluşların işbirliği ile yürütülmüştür. Çalışma, katı atık yönetimi konusunda Akdeniz Bölgesindeki diğer illere teknik ve yönetim modeli itibarı ile örnek teşkil etmektedir.

Çalışmanın amacı; Adana-Mersin bölgesindeki mevcut katı atık yönetiminin içinde bulunduğu darboğazlar nedeni ile katı atık yönetim sisteminin oluşturulması, Adana ve Mersin'deki mevcut çöp alanlarının rehabilite edilmesi, yeni düzenli katı atık depolama sahalarının ve geri dönüşüm tesislerinin kurulmasıdır.

Söz konusu çalışma kapsamında; teknik, sosyal, ekonomik ve mali analizlere dayanan optimum bir yönetim planının yer alacağı master plan oluşturulmuştur. Daha sonra yapılan fizibilite çalışması ise, maliyet tahminleri ve kurumsal yapı değerlendirmeleri, finansal yönetim, eğitim ve teknik kapasite geliştirme ve uygulama planı ile desteklenen yönetim sistemini içermektedir.

Projeye ait ihale ve yapılan ödemeler JICA tarafından gerçekleştirilmiş olup, Bakanlığımızca herhangi bir ödeme yapılmamıştır. Projenin uygulaması ise Adana Büyükşehir Belediye Başkanlığınca gerçekleştirilecektir.

TEHLİKELİ ATIKLARIN YÖNETİMİ PROJESİ

Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği gereğince bölgesel atık yönetim planlarının hazırlanması sorumluluğu Çevre Bakanlığına verilmiştir. Ülke genelini kapsayan tehlikeli atık envanterinin çıkarılması çalışmaları 1997 yılı sonunda kısmen tamamlanmış olup, il, bölge ve ülke ölçeğinde tehlikeli atık miktarlarına ulaşılmıştır. Envanter sonuçlarından Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi ve Akdeniz bölgesinin tehlikeli atıklar açısından öncelikli bölgelerimiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu projeyle söz konusu atıkların ilgili mevzuata uygun standartlarda yönetimini sağlamak amacıyla bahse konu bölgelerde en kısa zamanda bölgesel tehlikeli atık yönetimi planının hazırlanması ve uygulamaya geçirilmesi amaçlanmıştır. Sözkonusu proje 31.12.2001 tarihinde tamamlanmıştır.

Proje ufku olan 2020 yılı için yapılan envanter sonuçlarına göre sanayi kaynaklı **Yakılabilir Tehlikeli Atık** tahmini miktarları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

İller	2005 yılı (ton)	2020 yılı (ton)	2001-2020 ton (Kümülatif olarak)
Adana	**5,991**	**9,820**	**156,900**
Antalya	539	880	14,100
Burdur	161	260	4,200
Hatay	1,093	1,790	28,600
Isparta	249	410	6,500
İçel	2,659	4,360	69,600
Kahramanmaraş	571	940	14,900
Osmaniye	244	400	6,400
TOPLAM	11,500	19,000	301,200

Tablodan anlaşılacağı üzere, 2001-2020 yılı sonunda Adana'da toplam olarak 156.900 ton yakılabilir atık oluşumu beklenmektedir.

Bu kapsamda yukardaki tablodan da görüldüğü üzere Akdeniz Bölgesinde 2020 yılında yakılabilir tehlikeli atık oluşumu yaklaşık 19.000 ton/yıl olarak hesaplanmış ve Adana İlinde 20.000 ton/yıl kapasiteli tehlikeli atık yakma tesisi kurulması sonucu çıkmıştır.

Hava Kirliliği Ölçümü ve İzleme Sistemleri Projesi

Hava kirliliğinin kontrol altına alınmasına ilişkin düzenlemeler 2 Kasım 1986 tarih ve 19269 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği ile getirilmiştir. Bu Yönetmelik ile, çevre ve insan sağlığının korunmasına yönelik 17 adet hava kirletici madde için hava kalitesi değerleri belirlenmiştir.

Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği Madde 5(e) uyarınca, Çevre Bakanlığı ve İl Mahalli Çevre Kurulları hava kirliliğinin önlenmesi için çalışmalar yapmakla yükümlüdürler. Bu görevin ifasında, hava kirliliği ölçüm istasyonları kurularak, hava kalitesinin belirlenmesi önemli bir yer tutmaktadır. Fakat, halihazırda illerimizdeki mevcut hava kirliliği ölçüm istasyonlarının sayısı yetersiz olup, yarı otomatik cihazlar kullanılmaktadır. Bu nedenle bazı kritik kirlilik seviyeleri tespit edilememektedir. Ayrıca, ölçülen parametre (Kükürt Dioksit, Partikül Madde) sayısı da sınırlıdır.

Ülke genelinde hava kalitesinin etkin bir şekilde izlenebilmesi için kurulması gereken ölçüm ve izleme sisteminin nitelik ve niceliğinin belirlenerek bu sistemin maliyet analizinin yapılmasının hedeflendiği "**Hava Kirliliği Ölçümü ve İzleme Sistemleri Projesi**" Bakanlığımızın 2002 yılı yatırım programına alınmış ve Bakanlığımız ile TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Enerji Sistemleri ve Çevre Araştırma Enstitüsü arasında imzalanan bir Protokol ile yürürlüğe girmiştir.

81 İlde hava kalitesinin etkin bir şekilde izlenebilmesi için kurulması gereken ölçüm ve izleme sisteminin özelliklerinin belirlenerek, bu sistemin maliyet analizinin yapılmasını hedefleyen ve Bakanlığımız 2002 yılı yatırım programında Etüd-Proje karakteristiği altında yer alan 2000K100010 nolu Hava Kirliliği Ölçümü ve İzleme Sistemleri Projesi, Devlet Planlama Teşkilatı'nın Onayı ile TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi'ne 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 71. Maddesine göre ihale edilmiş olup, bir yıllık bir proje olması dolayısı ile Proje sonuçlandırılmıştır.

Söz konusu Projede; Adana İlinde bir adet Mobil Hava Kirliliği ölçüm aracının bulunduğu, Ölçüm istasyonunda; Kükürt dioksit (SO_2), Karbon monoksit (CO), Azot oksitler (NO, NO_2, NO_x), Amonyak (NH_3),Toz (PM_{10} , $PM_{2.5}$) ve Toplam ve Metalik olmayan hidrokarbonların (THC ,CH_4 , nMHC) ölçümünün yapıldığı belirlenmiş olup, Hava kalitesi izleme sisteminin oluşturulabilmesi için, Adana İlinin (il/ilçe) nüfusu, meteorolojik koşulları, endüstriyel kirletici kaynakların dağılımı ve yoğunluğu ile motorlu taşıtların yoğunluğu parametreleri irdelenmiştir. Bu etkenlerin irdelenmesi sonucunda kurulması planlanan izleme sistemi içerisinde yer alacak, hava kalitesi ölçüm istasyonlarının yer ve sayıları belirlenmiştir.

Ayrıca, yeni kurulacak hava kalitesi izleme sisteminde genel izleme merkezi ve yerel izleme merkezlerinin özellikleri ve işlevleri belirlenmiştir. Hava kalitesi ölçüm istasyonlarının her türlü altyapısal özellikleri, hangi kirleticilerin hangi yöntemlerle ölçüleceği, hangi meteorolojik parametrelerin izlenmesi gerektiği, ölçüm verilerinin yerel izleme ve oradan da genel izleme merkezine nasıl ulaşacağı ve depolanacağı, ayrıca yerel izleme merkezlerinde işlenen verilerin kamuya ne şekilde sunulacağı belirlenmiştir.

Adana İli'ne kurulması planlanan *hava kalitesi istasyonlarında ölçülmesi belirlenen hava kirleticileri* istasyon bazında aşağıdaki gibi sıralanabilir:

-Endüstri, trafik ve nüfus yoğunluğundan kaynaklı kirliliği izleme istasyonu (Merkez-I):

SO_2, NO_X, CO, HC, $PM_{2,5}$, Pb ve O_3.

-Trafik ve nüfus yoğunluğundan kaynaklı kirliliği izleme istasyonu (Merkez-II):

SO_2, NO_X, CO, HC, PM_{10}, Pb .

-Endüstri, trafik ve nüfus yoğunluğundan kaynaklı kirliliği izleme istasyonu (Merkez-III):

SO_2, NO_X, CO, HC, $PM_{2,5}$, TSP, Pb .

-Endüstri ve nüfus yoğunluğundan kaynaklı kirliliği izleme istasyonu (Merkez-IV):

SO_2, NO_X, CO, HC, $PM_{2,5}$, TSP, ve O_3.

-Endüstri, trafik ve nüfus kaynaklı kirliliği izleme istasyonu (Merkez-V):

SO_2, NO_X, CO, HC, $PM_{2,5}$, TSP, Pb .

Ancak, yapılan bu proje ile hedeflerimizin ancak bir kısmı hayata geçirilmiş olup, sağlıklı bir hava kalitesi ölçüm ve izleme sisteminin yapılandırılabilmesi yerel ölçekte oluşturulacak hava kirliliği haritaları ve güncel altyapıya ait istatistik bilgilere erişilmesine bağlıdır. Yerel hava kirliliği verilerinin sağlanması için bir yandan uzun dönem hava kalitesi ölçümleri yapılırken, diğer yandan da kirletici kaynakların envanter çalışmaları yapılmalı ve mümkünse hava kirleticilerinin kaynaktan itibaren dağılımları modelleme yoluyla yapılarak kirlilik haritaları çıkarılmalıdır. **Bu çalışmalardan elde edilecek gerçekçi veriler ile yerleşim yerlerinin demografik, topografik durumları da göz önüne alınarak ölçüm istasyonlarının kesin olarak hangi sayıda ve tam olarak nerelerde kurulması gerektiğine karar verilmelidir.**

2. Önümüzdeki yıllarda Adana ilimizde uygulanması düşünülen yeni projeleriniz nelerdir?

2003 yılı yatırım proğramına teklif edilmiş herhangi bir yeni proje bulunmamaktadır.

3. Söz konusu projelere ayrılmış plan ödenek miktarı ne kadardır?

Bakanlığımızca ödenek ayrılmamıştır.

4. 2002 yılı itibarıyla söz konusu projelerin gerçekleşme miktarı ne olmuştur?

Herhangi bir gelişme olmamıştır.

5. Adana İlimiz projelerinin ivedilikle tamamlanabilmesi için ayrılmış olan ödenek miktarları yeterli olmuş mudur? Yeterli olmamışsa söz konusu ödeneklerin artırılması için bir girişiminiz olmuş mudur?

Ödenek ayrılmamıştır.